

Т. С. Злупко (Львів)

Ювілейна наукова конференція в Торонто «Михайло Грушевський в історії України»

Важливою подією в науковому житті українців Торонто та й всієї громади українців Канади стало проведення ювілейної наукової конференції «Михайло Грушевський в історії України» (9 листопада 1991 р.). Її організував Академічний комітет для відзначення 125-річчя з дня народження М. Грушевського (при співпраці Наукової ради при СКВУ). Безпосередній тягар по організації цього форуму покляло собі на плечі Українське історичне товариство, очолюване, як і згаданий комітет, проф. Любомиром Винаром.

З вітальним словом виступили: від Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Канаді його голова проф. Б. Стебельський, від науковців України проф. Я. Дзира. Надійшли привітання від старійшини української історичної науки проф. О. Оглоблина, від Асоціації українських університетських професорів за підписом її голови проф. М. Папа та Української вільної академії наук у Канаді.

Високу тональність доповідям, котрі були заслухані на конференції, надав проф. Л. Винар. Це була фактично окрема доповідь, в якій у стислому вигляді охарактеризовано найважливіші аспекти діяльності М. Грушевського через призму їх вагомості для історії та сучасності. Адже значення його праці для добробуту України, розвитку загальнолюдської культури важко переоцінити.

Діяльність М. Грушевського можна умовно розділити на три головні складові частини. Це його наукова і академічна робота у Києві та Львові; відтворення ученим історії України у вигляді безперервного просторовочасового процесу, всі ланки якого утворюють органічно взаємозв'язану структуру економічного, політичного, духовного життя українського народу. Вони створюють, у широкому розумінні слова, неповторну, самобутню культуру українців серед інших світових культур.

Визначну роль М. Грушевський відіграв і в розбудові наукової, організаційної та інформаційної мережі. Саме йому великою мірою завдячують своїм розвитком Українське наукове товариство (Київ), Наукове товариство ім. Т. Шевченка (Львів), Український соціологічний інститут (Відень). За участю вченого відбувся ренесанс усього українського наукового життя.

Непересічне значення має діяльність М. Грушевського як суспільного, політичного, державного діяча, котрий був співтворцем нормативних актів молодого української держави. Він першим у цьому столітті реалізував постулат української державності, наголосив на тому, що відбулося відродження цієї держави, найвищим етапом якої була Київська Русь, вірив у демократичний устрій нової держави. Діяльність М. Грушевського може бути зразком державотворчої праці у сучасний період. Тому тепер в Україні та за її межами часто звертаються до її досвіду й уроків. Все це дає підстави зарахувати М. Грушевського до числа таких велетнів української культури, якими були і є Т. Шевченко та І. Франко.

Значний інтерес учасників конференції викликали доповіді д-ра М. Антоновича про листування М. Грушевського з І. Франком,

д-ра В. Вериги про роль ученого в розвитку Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка, д-ра В. Омельченка про сучасний стан грушевськознавства у діаспорі, а також ґрунтовне дослідження літературознавця А. Стебельської, присвячене київському проповідництву XI—XII ст. в оцінці М. Грушевського.

Особливий резонанс мали виступи гостей з України. У першу чергу це стосується пристрасної доповіді Я. Дзирри «Михайло Грушевський і українське козацьке літописання 17—18 ст.» Побудова доповіді за методологічним принципом дозволила не лише розкрити дану проблематику в її суті, але й висвітлити актуальні питання наукових пошуків у сучасний період, висвітлити болючі проблеми сучасного грушевськознавства й української історичної науки в цілому. До таких проблем можна віднести, зокрема, брак працівників достатньої кваліфікації і належних моральних якостей, які б досліджували історичний процес з усією об'єктивністю і разом з цим відчували б притягання культурологічного поля свого народу. Зачепив доповідач і питання дефіциту навчальної літератури, в якій би правдиво показувалася історія рідного народу (інтерес до неї тепер значно зріс в Україні, особливо серед молоді).

Цікавою була доповідь молодого науковця з Херсона В. Назаренка, який спинився на особливостях схеми української історії В. Антоновича. Він окремо наголосив на необхідності об'єктивного вивчення історії, звільнення наукових пошуків з пут будь-яких ідеологічних обмежень.

Хотілося б відзначити копітку працю п. К. Роговського по організації конференції і, зокрема, представлену ним виставку книжок, пов'язаних з ім'ям великого історика.

Насамкінець відбувся круглий стіл, де йшлося про сучасні завдання української історичної науки у контексті ювілею М. Грушевського.

Єдине, чого, напевно, варто було б побажати — це більшої кількості зацікавлених учасників з числа інтелектуальної української громадськості. Це думка автора даного допису, який більш як місяць перебуває у гостинній Канаді. Може, справді, в Україні (в Києві або Львові) інтерес до подібних форумів був би помітнішим хоча б тому, що ім'я М. Грушевського стало можливим вимовляти вголос зовсім недавно. Багато хто тривалий час нічого не знав про його діяльність, а для декого він був узагалі невідомий.

У цілому ж конференція стала важливим кроком у розробці грушевськознавчої тематики, допомогла висвітлити основні віхи життя й праці великого історика, громадського й державного діяча Михайла Грушевського.

І. Г. Пащук (Рівне)

Перша регіональна наукова конференція «Велика Волинь: минуле і сучасне»

14—16 листопада 1991 р. за ініціативою Рівненських краєзнавчого товариства й обласного відділення Українського фонду культури було проведено першу регіональну наукову конференцію «Велика Волинь: минуле і сучасне». Були заслухані та обговорені доповіді й повідомлення з історії, археології, фольклору та етнографії, літератури й мови, народних звичаїв і промислів тощо, які стосувалися маловідо-